

AGUSTÍ, David. *Historia de Catalunya*. Madrid: Ediciones Silex, 2014. 228 pàgs. [15 x 24].

Tercera edició revisada i augmentada, en la qual l'autor presenta una història de Catalunya des dels orígens de la colonització del territori i destaca les diverses civilitzacions de l'etapa antiga: grega, ibèrica, romana fins a l'arribada del Cristianisme. A l'edat mitjana, varen tenir lloc les colonitzacions visigòtica i musulmana, varen aparèixer els primers comtats i es va donar la unificació amb la Corona d'Aragó sorgint unes institucions pròpies. Va ser l'exploració de les terres potenciada durant l'etapa dels visigots la que portà al feudalisme i a una gran desigualtat social.

A continuació explica la invasió musulmana, com va arribar a Catalunya i fins i tot al sud de França: Narbona. La reconquesta per part de Carlemany portà a la creació d'una nova estructura formada per comtats catalans fins a la total erradicació dels musulmans del territori. A partir del s. XII el territori es va anomenar Catalunya, una frontera cristiana contra els musulmans, i el seu nom era degut al gran nombre de castells que hi havia durant els segles IX i X. També es va començar a emprar la llengua catalana, la qual va ser anterior al concepte polític de nació, que es va donar amb la unió amb l'Aragó. Hi va haver un seguit de comtats nomenats pel rei franc. El comtat de Barcelona va anar guanyant importància, tot i que es desenvoluparen moltes lluites entre senyors dels diversos castells i va tenir lloc una militarització de la societat per lluitar contra els sarraïns. Fins al regnat de Ramon Berenguer IV que es va casar amb Petronila d'Aragó no es va donar la unificació i va ser llavors quan es va formar la Corona d'Aragó (s. XII). Gràcies a ell es varen redactar els *Usatges*, còdi feudal.

Tot i que el català ja es parlava, no va ser fins al període del regnat d'Alfons I quan es varen començar a redactar textos en català a la zona d'Occitània. Es varen redactar una versió del *Liber iudiciorum* en català i en l'àmbit de la literatura les *Homilies d'Organyà*.

Després de les conquestes de territori portades a terme pel rei Jaume I (Mallorca i València), es va conquerir Sicília i Cerdenya (Jaume II). El seu successor Alfons III es va casar amb Leonor de Castella per restaurar la pau. Va ser una etapa molt inestable i el 1359 Pere III va crear la Diputació del General (Generalitat).

L'autor esmenta aspectes del canvi social, el creixement de la economia i la reestructuració de la societat a les ciutats, la creació dels *Consolat de Mar* i les noves estructures comercials: condomini, comandas., etc., juntament amb l'organització del treball a partir de gremis.

A la mort de Martí I, l'humà, el va succeir Ferran I d'Antequera; fet que va suposar la instauració de la dinastia castellana a la Corona d'Aragó. Després regnà Joan II i el seu fill Ferran II que es va casar amb Isabel de Castella; el rei consort no tenia cap poder a Castella en un primer moment. Tot i que es va crear la unitat d'Espanya, cadascun d'aquests dos regnes va funcionar de manera separada. Va mantenir les institucions catalanes com la Generalitat, si bé va demanar que moltes mesures havien

de ser aprovades per l'Audiència Reial. Va acabar amb les males pràctiques vers els remences o camperols i va definir per mitjà de la Sentència Arbitral de Guadalupe els drets del senyor.

Ferran II es va convertir en el monarca que aconseguí controlar el Mediterràni, conquistant Nàpols i el Nord d'Àfrica; també va afavorir l'annexió del regne de Navarra. D'aquesta manera va iniciar una política expansionista i va protegir la l'economia catalana. El va succeir Carles I d'Aragó i Castella (Carles V) i amb el seu regnat es deteriorà la bona entesa entre la monarquia i Catalunya. Així, per exemple, la Generalitat es va negar a pagar l'excusado un impost que el papa havia concedit al monarca. El monarca el 1585 va aprovar el *Redreç de la Generalitat*, creant les *divuitenes* per revisar les finances de la Generalitat. El conde duque de Olivares va voler que Felip IV abolís les constitucions forals (1624).

El s. XVI va començar la marginació de Catalunya de la política imperialista de la monarquia. Els catalans no varen participar en la conquesta d'Amèrica, ni en les guerres europees, ni en la política exterior. Catalunya va patir una decadència cultural també, ja que les classes altes varen deixar d'utilitzar el català i varen adoptar el castellà. Tot aquest procés de decadència de la Corona d'Aragó va culminar amb el conflicte dels *Segadors* (1640), ja que per molts motius el govern es va veure obligat a pagar serveis amb diners dels subdits catalans, com els sous dels jutges de la Reial Audiència.

El 1620 la Corona va voler reclamar els quintos (la cinquena part dels ingressos municipals) lo qual va generar una gran oposició a Catalunya. Tensió que va augmentar amb la petició de diners per la guerra contra França i l'obligació d'allotjar soldats. Es va donar una insurrecció de les classes populars contra aquestes mesures, ja que havien d'allotjar i alimentar els soldats. Aquesta situació; la lluita contra França i les revoltes populars varen deixar una gran crisi econòmica i social a Catalunya. Tot i que Felip IV va voler reconciliar-se amb les institucions catalanes, els catalans varen rebutjar la monarquia. A partir de la Pau dels Pirineus es va generar una certa prosperitat condicionada per l'esforç de modernització de les manufactures i l'expansió de nous cultius. Es va instaurar la dinastia borbònica i el 1716 el Decret de Nova Planta, que va eliminar les antigues institucions catalanes.

L'autor continua sintetitzant els fets i tracta aspectes vinculats a la revolució industrial, l'aparició de la Renaixença a mitjans del s. XIX i la creació d'unes institucions polítiques el s. XX. Va ser durant el s. XIX que el catalanisme polític es va anar consolidant de nou. Durant l'etapa de la Restauració, hi havia dos vessants: els federalistes de Valentí Almirall i els culturalistes vinculats a la Renaixença i el Centre Català. A finals de segle, industrials i comerciants redactaren el *Memorial de Greuges i lo catalanisme*, en el qual es manifestaven les bases del catalanisme i la seva lluita contra el centralisme. En 1892 l'*Unió catalanista* va crear les Bases de Manresa per a la *Constitució Regional Catalana*, que defensaven un catalanisme conservador. El 1901 es va fundar la *Lliga Regionalista*, el primer partit polític catalanista, que va tenir molta importància a les primeres dècades del s. XX, ja que mostrava les reivindicacions de la burgesia catalana i l'eliminació del caciquisme. Es va crear la *Mancomunitat* i el 1914

aquesta va començar a governar presidida per Enric Prat de la Riba. Va desenvolupar moltes tasques culturals com: una càtedra de Llengua Catalana a la Universitat de Barcelona, la Biblioteca de Catalunya, etc. Tot i que durant la dictadura de Primo de Rivera, es varen reprimir les institucions catalanistes fins a l'arribada de la Segona República; moment en que es varen incrementar les formacions catalanistes d'esquerres. Es va crear *Esquerra Republicana de Catalunya*, un partit presidit per Francesc Macià, que es va consolidar i va guanyar les eleccions; després va redactar l'*Estatut d'Autonomia*. L'autor continua exposant els detalls més significatius de la història de Catalunya fins arribar a finals del s. XX.

Es tracta d'una síntesi en la qual es presenten els aspectes bàsics per entendre la progressiva situació política i social a Catalunya. David Agustí repasa també alguns aspectes econòmics i culturals, de manera que el lector pugui tenir una visió clara i simplificada del desenvolupament de Catalunya. L'obra està destinada al públic en general, no solament al català i els especialistes en història. S'aporta una breu bibliografia al final del text.

IHE
(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

Tercera edición revisada y aumentada, en la cual el autor presenta una historia de Cataluña desde los orígenes de la colonización del territorio y destaca las diversas civilizaciones de la etapa antigua: griega, ibérica, romana hasta la llegada del Cristianismo. Durante la Edad Media, tuvieron lugar las colonizaciones visigótica y musulmana, aparecieron los primeros condados, y se dio la unificación con la Corona de Aragón surgiendo unas instituciones propias. La explotación de las tierras potenciada durante la etapa de los visigodos llevó al feudalismo y a una gran desigualdad social.

A continuación explica la invasión musulmana, que llegó a Cataluña e incluso al sur de Francia: Narbona. La reconquista por parte de Carlomagno produjo la creación de una nueva estructura formada por los condados catalanes hasta la total erradicación de los musulmanes del territorio. A partir del s. XII el territorio se denominó Cataluña, una frontera cristiana contra los musulmanes, y su nombre se debía al gran número de castillos que había durante los siglos IX y X. También se empezó a emplear la lengua catalana, la cual fue anterior al concepto político de nación, que se dio con la unión con Aragón. Hubo una serie de condes nombrados por el rey franco. El condado de Barcelona fue adquiriendo importancia, a pesar de que tuvieron lugar muchas luchas entre los señores de los diversos castillos y se produjo una militarización de la sociedad

para luchar contra los sarracenos. Hasta el reinado de Ramon Berenguer IV que se casó con Petronila de Aragón no se dio la unificación y la formación de la Corona de Aragón (s. XII). Gracias a él se redactaron los *Usatges*, un código feudal.

A pesar de que el catalán se hablaba, hasta el período del reinado de Alfonso I no se empezaron a redactar textos en catalán en la zona de Occitania. Se escribió una versión del *Liber iudiciorum* en catalán y en el ámbito de la literatura las *Homilies d'Organyà*.

Tras la conquista de territorios llevada a cabo por el rey Jaime I (Mallorca y Valencia), se conquistó Sicilia y Cerdeña (Jaime II). Su sucesor Alfonso III se casó con Leonor de Castilla para restaurar la paz. Fue una etapa muy inestable y en 1359 Pedro III creó la Diputación del General (Generalitat).

El autor menciona aspectos del cambio social, el crecimiento de la economía y la reestructuración de la sociedad en las ciudades, la creación de los *Consolats de Mar* y las nuevas estructuras comerciales: condominio, comiendas, etc., junto con la organización del trabajo a partir de gremios.

Con la muerte de Martín I, el humano, subió al trono Fernando I de Antequera y esto supuso la instauración de la dinastía castellana en la Corona de Aragón. Después reinó Juan II y su hijo Fernando II que se casó con Isabel de Castilla; el rey consorte no tenía ningún poder en Castilla. A pesar de que se creó la unidad de España, cada uno de estos dos reinos funcionó de manera separada. Este mantuvo las instituciones catalanas como la Generalitat, aunque muchas medidas tenían que ser aprobadas por la Audiencia Real. Acabó con las malas prácticas hacia los remensas o campesinos y definió los derechos señoriales a través de la Sentencia Arbitral de Guadalupe.

Fernando II se convirtió en el monarca que consiguió controlar el Mediterráneo, conquistando Nápoles y el Norte de África; también favoreció la anexión del reino de Navarra. De este modo inició una política expansionista y protegió la economía catalana. Le sucedió Carlos I de Aragón y de Castilla (Carlos V) y durante su reinado se deterioraron las relaciones entre la monarquía y Cataluña. Así, por ejemplo, la Generalitat se negó a pagar el excusado, un impuesto que el papa había concedido al monarca. El monarca en 1585 aprobó el *Redreç de la Generalitat*, creando las *divuitenes* para revisar las finanzas de la Generalitat. El conde duque de Olivares quiso que Felipe IV aboliera las constituciones forales (1624).

El s. XVI consistió en la marginación de Cataluña de la política imperialista de la monarquía. Los catalanes no participaron en la conquista de América, ni en las guerras europeas, ni en la política exterior. Cataluña padeció una decadencia cultural también, ya que las clases altas dejaron de utilizar el catalán y adoptaron el castellano. Este proceso de decadencia de la Corona de Aragón culminó con el conflicto de los *Segadors* (1640), ya que por muchos motivos el gobierno se vio obligado a pagar servicios con dinero de los súbditos catalanes, como los sueldos de los jueces de la Real Audiencia.

En 1620 la Corona quiso reclamar los quintos (la quinta parte de los ingresos municipales) lo que generó una gran oposición en Cataluña. Tensión que aumentó con la petición de dinero para la guerra contra Francia y el alojamiento de soldados. Se llevó

a cabo una insurrección de las clases populares contra estas medidas, ya que tenían que alojar y alimentar a los soldados. Esta situación, la lucha contra Francia y las revueltas populares dejaron una gran crisis económica y social en Cataluña. A pesar de que Felipe IV quiso reconciliarse con las instituciones catalanas, los catalanes rechazaron a la monarquía. A partir de la Paz de los Pirineos se generó una cierta prosperidad condicionada por el esfuerzo de modernización de las manufacturas y la expansión de nuevos cultivos. Se instauró la monarquía borbónica y en 1716 el Decreto de Nueva Planta, que eliminó las antiguas instituciones catalanas.

El autor continúa sintetizando los hechos y trata aspectos vinculados a la revolución industrial, la aparición de la Renaixença a mediados del s. XIX y la creación de unas instituciones políticas en el s. XX. Fue durante el s. XIX que el catalanismo político se fue consolidando nuevamente. Durante la etapa de la Restauración, había dos vertientes: los federalistas de Valentí Almirall y los culturalistas vinculados a la Renaixença y el Centre Català. A finales de siglo, industriales y comerciantes redactaron el *Memorial de Greuges i lo catalanisme*, en el que se manifestaban las bases del catalanismo y su lucha contra el centralismo. En 1892 la *Unió catalanista* creó las Bases de Manresa para la *Constitució Regional Catalana*, que defendían un catalanismo conservador. En 1901 se fundó la *Lliga Regionalista*, el primer partido político catalanista, que tuvo mucha importancia en las primeras décadas del s. XX, ya que mostraba las reivindicaciones de la burguesía catalana y la eliminación del caciquismo. Se creó la *Mancomunitat* y en 1914 ésta empezó a gobernar presidida por Enric Prat de la Riba. Desarrolló muchas tareas culturales como: una cátedra de Lengua Catalana en la Universitat de Barcelona, la Biblioteca de Catalunya, etc. A pesar de que durante la dictadura de Primo de Rivera, se reprimieron las instituciones catalanistas hasta la llegada de la Segunda República; momento en el que se incrementaron las formaciones catalanistas de izquierdas. Se creó *Esquerra Republicana de Catalunya*, un partido presidido por Francesc Macià, que se consolidó y ganó las elecciones; después se redactó el *Estatut d'Autonomia*. El autor continúa exponiendo los detalles más significativos de la historia de Cataluña hasta llegar a finales del s. XX.

Se trata de una síntesis en la cual se presentan los aspectos básicos para entender la progresiva situación política y social en Cataluña. David Agustí repasa también algunos aspectos económicos y culturales, de modo que el lector pueda tener una visión clara y simplificada del desarrollo de Cataluña. La obra se halla destinada al público en general, no solo al catalán y a los especialistas en historia. Se aporta una breve bibliografía al final del texto.

IHE
(Secretaria de la revista)